

REDACȚIUNEA,
Administrația și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancoate nu se
primesc.
Manuscrise nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrație în
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la M. Dukas Nachf.,
Max. Angerfeld & Emeric Le-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
peikh Nachf., Anton Oppelk.
în Budapesta la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII Erzsébet-körút).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garmond pe o coloană 10
bani pentru o publicare. Pu-
blicări mai dese după tarifară
și învoială. — **RECLAMR** pe
pagina 3-a o serie 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXVIII.

"GAZETA" țese în ne-care d!
Abonamente pentru Austro-Ungarî:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se pranză la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
Administrația, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30. etajiu
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu d-nul în osă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un esem-
pliar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 207.

Brașov, Miercuri 21 Septembrie (4 Octombrie).

1905.

Demonstrații naționale în Austria.

În scrisoarea, ce am publicat-o ieri, corespondentul nostru din Viena ni-a vorbit de importanța discuției din parlamentul austriac, provocată de declarațiile ministrului președinte austriac Gautsch, și de îngrijirile cărora le-a dat naștere criza ungară. Ni-a amintit și de remarcabilul discurs, ce l-a ținut în ședința de Miercuri a camerei deputatului orașului Brünn, germanul progresist Dr. Lecher, care în ce privește criza dualistă a afirmat cu părere de rău, că crede parlamentul austriac prea slab, de cât ca să pōtă lua o poziție energică și hotărâtoare în fața conflictului dintre corōnă și Ungaria.

Afirmarea de mai sus a deputatului orașului Brünn și-a primit o vie ilustrație cu ocaziunea demonstrațiilor naționale, ce s'au petrecut Sâmbătă și Duminecă în acelaș oraș, care este tot-odată capitala Moraviei. Au demonstrat aici Cehii în contra Nemților și viceversa cu ocaziunea marilor adunări populare, ce au fost convocate pe aceeași zi de conducătorii ambelor naționalități conlocuitoare.

De mulți ani s'a pornit în Moravia o acțiune de împăcare între Germanii și Cehii acestei țări, și decă nu s'a realizat până acuma această împăcare, una din cauze a fost postulatul cehic, ca în Brünn să se înființeze a doua universitate cehică. De așa ceva Nemții moravi nici nu vor să audă, și se infuriază ori de câte ori această chestiune e adusă pe tapet fie în întrunirile publice, fie în consfătuirile cu guvernul, fie în parlament.

În timpul din urmă, crescând șansele Cehilor de a îndupleca guvernul în favorul postulatului național amintit, s'a pornit din nou o mișcare iritată în sinul Germanilor și ei au hotărât să aranjeze o uriașe demonstrație în Brünn, ținând o mare adunare de popor germană (Volks-tag), pentru a protesta în contra înființării unei universități cehice în acest oraș. În preseră făcându-se un mare conduc de torțe în onōrea deputaților germani, la care au luat parte nu mai puțin de vre-o 10.000 omeni, corurile naționale au executat între altele și cântecul caracteristic: „Deutsch auf ewig sollst du bleiben, Oesterreich, mein Vaterland“ (Să rămāi în veci germană Austrie, patria mea); 6r unul dintre deputații germani, alesul orașului Innsbruck, a fost însărcinat de colegii săi anume să salute cu această ocaziune poporul, fiind-că înainte cu un an Germanii au dus în Innsbruck aceeaș luptă, ce o pōrtă ađi în Brünn. adecă în contra înființării unei universități de limbă strēină, fără consimțământul populației germane.

După o luptă infocată, 6ise el, nou6 celor din Innsbruck ni-a succedat delătura pericolului amenințator. S6 sperăm, c6 va succede și rezistenței vōstre neînfrānte de a sc6pa orașul Brünn de acel pericol. „Brünn este oraș german, și trebuie să rămē german!“ esclamă deputatul între în-sufl6țiile și freneticele strigări de „Heil“ ale imensei mulțimi, purt6to-

rii de torțe închinând torțele, 6r tōte reuniunile de c6ntări intonând cu putere imnul național „Die Wacht am Rhein“ cu acompanierea num6roselor muzic6i, ce erau de fața. St6gurile negru-roșu-galben f6lfaiau în tōte p6rțile cu mândrie, înălțând solemnitatea acestui moment de protestare.

A fost preluđiul adun6rei, semnal6nd c6 a ajuns a fi în toiul ei chestiunea cea mare de putere între germanismul și slavismul din Austria.

E fōrte explicabil, c6 în fața acestor demonstrațiuni germane exclusiviste, Cehii n'au putut sta indeferenți. Au conchemat dec6 și ei tot pe 6iua de Duminecă o mare adunare populară în Brünn cu scop de a protesta la rēndul lor în contra agitațiunii puse la cale din parte germană pentru a împedeca înființarea universității cehice în Brünn.

În asemeni casuri, c6nd masele poporului se pun în mișcare, pasiunile se desl6ntuiesc și conflictele sunt aproape inevitabile. Așa s'a int6mplat și cu ac6stă ocaziune. Cehii și Germanii și-au bombardat reciproc ferestritele caselor și institutelor lor, 6r plebea cehic6 a umblat să turbure mer-sul festivităților germane. Germanii nu li-au rēmas dator6i, de unde au urmat inc6erări și vulnerări reciproce. Se 6ice, c6 cei r6niți în aceste inv6lmășeli ar fi fōrte mulți la num6r. Unui profesor german i-s'au 6mpuns un ochi, 6r deputatul ceh Prazac și deputatul pangerman Wolf au fost r6niți.

E invederat, c6 evenimentele din Brünn au trebuit să indispun6 mult cercurile politice din Viena, de6rece ele dovedesc o mare sl6biciune a st6rilor din Austria într'un moment, c6nd parlamentul acesteia e chemat să ia poziție hotăr6it6, venind în sprijinul corōnei în conflictul cu Ungaria. Antagonismul cel mare între cele dou6 națiuni mai înainte din Austria e de natură numai a m6na apa pe mōra partidelor extreme din monarchie. Totuși aceste evenimente nu trebuie luate așa tragic, c6ci nu ne ofer6 nimic nou.

Cu mult mai trist în tōte consecințele sale se înf6ișez6 conflictul s6ngeros, ce s'a petrecut în Budapesta între jumimea naționalist6 și socialist6i maghiari, c6ci denot6 o cangrenare chiar a organismului societ6ții, pentru care l6cul va fi mai anevoie de g6sit.

Brașov, 20 Septembrie v.

Situațiunea politică continu6 a fi aceeaș. Nici un eveniment deosebit nu s'a int6mplat în decursul 6ilelor de 6ri și alalt6eri. S'a int6mplat totuși un lucru, ce rōde la inimă pe cei din fruntea coalițiunii, cari vor să dea v6nt mișcării lor prin manifestațiuni și demonstrațiuni de stradă. C6pitanul suprem Rudnay din Budapesta a inter6is conducturile cu torțe (ale burghezilor și socialistilor), ce erau să se facă ađi s6r6 din incidentul marei adun6ri puse la cale de coaliționiști, pe motiv, c6 poliția nu dispune de fōrte sufici-

ente pentru a suprima eventualele conflicte s6ngerose. Opreliștea ac6sta o consider6 6iarele coalițiunii drept un atentat în contra libert6ții, 6r din punct de vedere politic ca o suprimare a manifestațiunii cet6țenilor pentru cei cari s'au pus în fruntea ap6r6rei constituției. Cu alte cuvinte, poliția s'a pus direct în serviciul guvernului Fejervary. În urma acesteia opriri, cet6țenii și 6in6rimea universitară au decis, să nu mai aranjeze ađi conduct cu torțe, ci să facă o manifestație de pietate în 6iua de 6 Octombrie.

Comitetul diriguilor al coalițiunii a ținut ieri ședința de 3 6re. S'a discutat asupra opririi conductului cu torțe al cet6țenilor. Asupra rezultatului consf6tuirii s'a dat un comunicat, în care comitetul declar6, c6 hotăr6irea c6pitanului Rudnay este o violare a libert6ții cet6țenilor și un serviciu, ce se aduce anarchiei.

Contele Albin Csaky s'a reîntors încă alalt6eri din Viena, duc6ndu-se direct la Szepesmindszent, ca să se recreeze dup6 „munca s6virșit6“ în Viena. Ac6sta în-s6mn6, c6 ministerul Fejervary va fi *re-activat*, pe basa programului cunoscut, în care se asigur6, va fi și votul universal. Unui corespondent de la un 6iar american, Fejervary i-a declarat, c6 sper6, ca monarhul să aprobe punctul din programul s6u privitor la votul universal.

Cum să se rezolve criza ungară. Deputatul social-creștin Dr. Gessmann a ținut 6ilele aceste un discurs, în care și-a expus p6rerea asupra resolv6rei crizei ungar6. Soluțiunea numai pe trei c6i s'ar put6 face, 6ise Gessmann. S6u pe calea pe care vr6 să p6ș6sc6 Gautsch, ca adecă at6t parlamentul austriac, c6t și dieta ungară să num6sc6 delegațiuni pentru *revisuirea pactului*, s6u pe basa *uniunii personale*. Uniunea personală n'ar dura ins6 mai mult de doi ani și Austria, în primul r6nd Viena, ar fi p6gubite. Nu mai este în lume stat, unde residența să fie departe numai de 3-4 chilom. dela granița. În cas c6 s'ar realiza uniunea personală, Viena nu s'ar mai put6 sustine ca residență, 6r Austria ar c6d6 la rangul unui stat mijlociu. De aceea numai al treilea mod de soluțiune s'ar put6 accepta, și anume *reforma electorală pl6nuit6 de Fejervary*, din care s6 trag6 folose naționalit6țile din Ungaria. Ac6st6 reformă pare potrivit6 a înfr6nge puterea șovin6știlor maghiari.

Opoziționali croați și criza. Din *Ag-ram* se anunț6, c6 deputați opoziționali croați din Croația, Dalmația și Istria au ținut alalt6eri o conferență, în care s'a discutat situațiunea politică a Croației și s'a luat poziție în chestiunea crizei ungar6. Deputații starcevicieni n'au participat. Conferența n'a fost publică; n'au participat nici deputații s6rbi din Dalmația, motiv6ndu-și absența cu faptul, c6 n'au fost invitați. Conferența a primit o moțiune prin care se exprim6 simpatii pentru Maghiari, ins6 se pretinde respectarea drepturilor Croaților, unirea Dalmației cu Croația și reforme interne cari să garanteze libera dezvoltare și viața constituțională.

Nouă grupare de alianțe.

În politica universală se semnal6ză în timpul din urm6 dou6 evenimente importante: 1) Publicarea convenției de alianță anglo-japoneș6 și 2) Realizarea acordului germano-frances asupra Marocului. Deși aceste dou6 evenimente se refer la diferite sfere de interese, totuși ele nu pot fi apreciate, dec6t aduc6ndu-se în leg6tur6 una cu alta.

Alianța anglo-japoneș6, deși se 6ice c6 s'ar fi încheiat pentru asigurarea p6cii, nu se pōte t6g6dui, c6 este îndreptat6 împotriva Rusiei și indirect contra Germaniei. Anglia însași a cređut de cuviinț6 a publica unele explicații spre a atenua gravitatea inculp6rilor, ce cu drept cuv6nt i-s'ar put6 face. Cu tōte acestea nu numai Rusia, d6r și alte state, cari au interese în Extremul Orient, sunt atinse de ap6rpe prin noua alianț6, în primul r6nd ins6 Germania și Franța. Situațiunea creată prin alianța anglo-japonez6 se caracterizez6 escelent în expunerile 6iarului „Deutsche Zeitung“ din Berlin, care scrie urm6toarele:

— S6 ne g6ndim numai la începutul activit6ții lui Chamberlain ca ministru colonial, cu c6t6 st6ruinț6 c6uta Anglia alianțe, și fiind-c6 din nici o parte nu i-se r6spunde cu aceeași dragoste, cum se consola ea cu frasa „*splendid isolation*“, intocmai ca 6menii fricoși, cari trec6nd nōptea prin o p6dure, caută a-și face curagiū c6nt6nd și fluer6nd. S6 ne g6ndim la 6ilele, c6nd noi tōți consideram situațiunea Marelui Britanii în India ca fōrte primejduită și c6nd nu era dec6t fōrte justificat6 presupunerea, c6 Anglia a provocat r6sboiul cu Burii, numai spre a-și asigura pentru ori-ce catastrofă „o a doua Indie“ în Africa! Acum stau lucrurile așa, c6 Anglia se prezent6 așa 6ic6nd ca umplut6 cu vat6 de at6tea relațiuni politice de natură legitimă și nelegitimă. Acum și-a ridicat un val tocmai în partea cea mai vulnerabilă, acum și-a realizat protectoratul s6u deghisat asupra intregului Orient extrem într'un chip, c6 Rusia trebuie să tacă mulcom, 6r America de nord să se pun6 cu totul pe partea comerului pacific. De acum Anglia nu pōte fi strimțor6tată, dec6t prin coalițiuni puternice și numai sub presiunea unor contraponduri pōte fi constrinsă la atitudine precaută. Et6 de ce se pune marea intrebare: Se va forma un contrapond *germano-nord-american pentru Asia r6s6riteană*? Se va face o *coalițiune ruso-germano-francesă*? Ori pōte se vor apropia mai mult Germania, Rusia și America de nord?

În vederea alianței anglo-japoneze, semnarea tratatului germano-frances și int6lnirea lui B6low cu Tittoni se prezent6 ca nise evenimente de o importanț6 mai mare, dec6t s'ar p6r6 în primul moment. Germania și Franța vor proceda acum în unire la opera reformelor radicale în Maroc. Acordul acesta a produs în Londra o adev6rată consternațiune. În p6harul bucuriei asupra alianței cu Japonia, s'a amestecat o pic6tură amară de pelin.

Int6lnirea lui B6low cu Tittoni, ce a avut loc la Baden-Baden, deși se caută a i-se disimula importanța, nu se pōte t6g6dui, c6 st6 în leg6tură cu situațiunea, ce rezult6 din evenimentele ultimelor 6ile, și dec6 este adev6rat, c6 Witte, sosind la Petersburg s'a pronunțat cu mare mulțu-

mire despre impresiile dobândite în Germania, Englesii au totă dreptatea să fie îngrijiați.

Publicarea convenției de alianță încheiată de către Anglia cu rassa galbenă împotriva Europei, va da privilegiul unei concentrări a puterilor europene față de viclenia Angliei.

Comitatul Sibiiului

contra ordonanțelor școlare ale ministrului Lukacs.

În adunarea generală a comitatului Sibiiu, ținută ieri Luni, s'a primit, la propunerea membrului Dr. Karl Wolff, cu unanimitate de voturi, ca să se adreseze ministrului președinte ungar următoarea reprezentățiune în cestiunea ordonanțelor referitoare la predarea limbii maghiare în școlile primare și la preparandii:

Escelența vastră! D-le ministru președinte!

Escelența vastră ați provocat în calitate de președinte al ministerului reg. ungar, numit de Maj. Sa imperială și apostolică regală, la luarea în primire a afacerilor de guvernare printr-o ordonanță înaltă adresată comitatului Sibiiu, acest comitat, ca să sprijinească înaltul ministeriu în activitatea sa constituțională (alkotmányos működés); ér într'un al doilea circular, adresat municipiilor, care combate nisuițele de-a-se sustrage datorințelor față de patrie, ați exprimat asigurarea, că înaltul ministeriu va governa în mod legal și constituțional.

Suntem departe de a considera înaltul ministeriu, a cărui conducere este încredințată Escelenței văstre, de nelegal și neparlamentar, fiind-că nu e sprijinit de o majoritate parlamentară; din contră noi recunoștem fără incunjur dreptul majestatic al prea grațiosului nostru rege, de a chema în fruntea guvernului pe acei bărbați, în cari posedă încredere. Nu originea ministeriului, nu numirea unui ministeriu neparlamentar poate să facă din acest ministeriu, un ministeriu ilegal și neconstituțional, ci numai faptele înaltului guvern, încât aceste sunt ilegale și neconstituționale, pot să imprime acestui ministeriu pecetea ilegalității și neconstituționalismului.

Cu durere trebuie să constatăm, că există astfel de fapte ilegale și neconstituționale ale unui membru al înaltului guvern, al cărui șef este Escelența Văstră, fapte, cari stau în contradicție cu asigurările Escelenței Văstre. că acest ministeriu va governa legal și constituțional și cari dau înaltului ministeriu caracterul ilegalității și neconstituționalismului. Din cauza acesta ne adresăm către Escelența Văstră, în calitate de șef al ministeriului, cerând remediare.

Noi deplângem ca fapte ilegale și neconstituționale ordonanțele Escelenței sale d-lui ministru de culte și instrucțiune publică din 15 August a. c. nr. 72,000 și 72,001, dintre cari una se referă la învățământul limbii maghiare în școlile primare, cu limbă de propunere nemaghiară. ér cealaltă la învățământul limbii maghiare în preparandiile cu limba de propunere nemaghiară.

Subsemnata congregațiune municipală consideră aceste două ordonanțe nu numai de ilegale și neconstituționale, nu

afli în ele numai o violare a autonomiei garantată prin lege a confesiunilor, cari susțin școle, și o violare a drepturilor celor mai sfinte ale cetățenilor nemaghiari, ci ea consideră tot-odată aceste ordonanțe în măsură îngrijitoare menite, de a periclita în cel mai serios mod pacea internă în patria noastră.

Pentru a dovedi, că gravele acuse nu sunt neintemeiate și că ordonanțele din cestiune stau în contradicție îndeosebi cu legile existente constituția, vom înșira și comenta în următoarele unele din dispozițiunile acestor ordonanțe:

1) Ordiinațiunea ministerială nr. 72.000 1905 dispune, ca țință a învățământului pentru instruirea limbii maghiare în școlile primare, „ca elevii să-și potă esprima cugetele lor, amesurat împrejurărilor în cari trăiesc, corect unguresce, mai departe se cetăscă fluent, să scrie și să socolăscă unguresce“.

Acēsta țință a învățământului nu se basază pe legi (art. de lege 38 din 1868 și art. de lege 18 din 1879), ci e luată din cuvânt în cuvânt din proiectul de lege primit la modificarea numitelor două legi din anii 1868 și 1879, proiect prezentat de guvernul anterior în cameră, însă apoi éráși retras. Aceea adecă, ce guvernul anterior voia să introducă pe calea creării unei legi nouă, fiind-că scia bine, că trece peste o lege existentă, acēsta vrea acum Escelența sa, d-l ministru reg. ungar de culte și instrucțiune publică să eexecute pe calea unei simple ordonanțe. Asigurarea Escelenței sale, că dispozițiunile lui se basază pe lege și că au de scop executarea mai eficace a legii — nu o putem accepta. Legea din 1879 dispune, ce-i drept, ca fie-cărui cetățen să i-se dea ocaziune spre a-și însuși în școlă primară limba maghiară, ca limbă a statului. Din acēsta se pot deduce fără îndoială câte tóte, chiar și cea posibilitate, ca guvernul să desființeze tóte școlile cu limba de propunere nemaghiară din țeră și să înființeze în locul lor școlii cu limba de propunere exclusiv maghiară, căci acēsta ar fi fără îndoială cea mai perfectă »ocașiune« de a-ți pute însuși limba maghiară. De sine înțeles, noi nu considerăm legea acēsta de o lege bună, și numai din cea cauză, că țință învățământului în școlă primară, care fără de acēsta e deja greu de atins, trebuie să fie zădărnicită, decă în cadrul învățământului primar mai punem încă și învățarea unei limbii străine. Dér nu despre acēsta, că e seu nu rațională legea din cestiune, e aici vorba. Noi susținem numai, că o țință de învățământ atât de esagerată, care ar pute fi considerată cel mult ca o țință ideală pe baza legilor existente, imposibil să fie fixată ca țință de învățământ cu obligăment general, care, decă nu se póte realiza, să aibă drept consecințe pedepsele cele mai aspre. Cât de departe a stat legea din 1879 de o atare esagerare, nu reese numai din faptul, că legea nu amintescă cu un singur cuvânt măcar acēsta țință, ci îndeosebi din declarațiunea următoare făcută de creatorii acestei legi în expunerea de motive: »A constringe pe cetățenii de alte limbi să-și însușescă, pe lângă limba lor maternă, și limba statului, ar fi o încercare zădărnică«.

Prin urmare e clar, că dispozițiunile Escelenței sale nu se basază pe lege și decă Escelența sa, când totuși a voit să realizeze acea »încercare zădărnică«, a comis nu numai o faptă ilegală, ci și neconstituțională, căci în înțelesul constituției noastre legile se crează, se modifică și se com-

pletéză de către parlament și corónă, nu însă de ministrii. Și decă totuși un ministru face us de puterea legislativă, este o datorință cetățenescă de a protesta energic contra unui atare abus din partea unui ministru.

(Va urma.)

Luptă între Cehi și Germani.

În Brunn, capitala Moraviei, s'au petrecut Duminecă scene foarte agitate între Germani și Cehi. S'au ținut două adunări mari, una a Cehilor, alta a Germanilor în afacerea înființării universității cehi în Brunn.

Cu ocaziunea adunării Germanilor s'a făcut, după cum se telegrafieză din Brunn, o mare demonstrație. Sunt numeroși răniți, între cari și deputatul german Wolf și deputatul ceh bar. Prazak. Prazak a încercat, înainte de amiazi, să închidă cu trăsura în care se afla, calea Germanilor. Și-a postat trăsura în mijlocul stradei și a format în jurul ei o adevărată baricadă. Germanii iritați de acēsta, au deshămat caii și au răsturnat trăsura lui Prazak. Scene de felul acesta au fost numeroase.

Adunarea s'a ținut Duminecă înainte de amiazi, prezenți fiind cam vre-o 100 deputați germani. A fost prezidată de primarul Hubert din Olmütz. Adunarea a primit cu unanimitate următoarea moțiune:

»Germanii din Moravia țin strins la punctul de vedere, că afacerile prezentate comisiei reactivă în 1904, stau în legătură indisolubilă și declară față de guvernul, care se ocupă cu înființarea de școle superioare nouă, că nu vor permite sub nici o împrejurare, să se decidă fără concursul lor încauzele lor naționale. Adunarea populară germană invită pe deputații tuturor partidelor germane, să împiedece negresit și cu aplicarea mijloacelor celor mai energice, înființarea universității cehi în Moravia«

În aceeași zi s'a ținut în Brunn o mare adunare populară a Cehilor, la care de asemenea au participat numeroși deputați. S'a dat expresie adăncii nemulțumiri, că cercurile conducătoare germane din Brunn uséză de înființarea universității cehi pentru agitațiuni politice. Adunarea declară sărbătorește, că universitatea cehă trebuie să se înființeze cât mai curând în Brunn, decă nu vreau, ca lucrurile să ajungă acolo, ca neîncrederea adăncă ce s'a produs în urma atitudinii slabe a guvernului, să degenereze în inimizții, cari pot să pună în flacări lupta națională.

După telegrame din Brunn, circulația pe stradele orașului a încetat cu desăvârșire în cea zi. S'au spart ferestrele de la o școlă populară germană, de la tipografia cehă, de la școlă de specialitate cehă și de la aproape tóte școlile secundare cehice. În suburbia Dornis au fost date jos 8 felinare. Înainte de amiazi militia a închis stradele și a imprăsciat publicul. 23 persoane au fost duse la poliție. Trei polițiști au fost răniți. Spre miezul nopții a fost conșignată tóta artileria și jumătate din infanterie.

O mare demonstrație a fost Duminecă și în Praga. Socialiștii naționali cehi au voit să țină o adunare pentru votul universal. Poliția a interzis adunarea. Cu tóte aceste sute de ómenii s'au adunat în strada Vladislav, unde era să se țină meetingul. Mulțimea amenință poliția, care interveni.

Demonstrații nu voră să cedeze, ci strigând: *Jos Germanii! Răsbunare pentru Brunn* atacară pe polițiști. S'a desfășurat o luptă, care a durat mai multe ore. Demonstrații aruncau ghiulele de plumb în institutele germane și în casele private. La amiazi poliția atacă pe demonstrații cu sabia. S'au întâmplat numeroase răniți. Abia după amiazi s'a putut restabili ordinea.

Crisa.

(Politica pentru limba de comandă. — Cestiunea naționalității lor.)

De Ludovic Moesáry.

(5)

(Urmare.)

Ce impresie ar face în Viena, decă naționalitățile s'ar uni cu Maghiarii! Ce impresie ar face asupra întregii opinii publice europene! Tóată lumea ar dice: Uite, ástia sunt ca țigani, tot mereu se ciondromănesc, — dér fură împreună. S'ar tăia crénga de sub tóte argumentațiile, ce se deduc din relațiile noastre cu naționalitățile și din faptul indiscutabil al situației noastre etnografice. Tóată lumea ar începe a se desmeteci și a aprecia factorii geografici și istorici, împotriva cărora de gēba se luptă ómenii în stânga și în dreapta, ei sunt neputucioși de a despărți ceea ce a împreunat Dumnezeu. Și ar dice, că în adevăr țera acēsta are șanse întemeiate pentru consistența de stat.

Tóte acestea sunt prea frumoșe, dér care ar fi prețul, ce ar trebui să-l dăm naționalităților în schimbul sprijinului? Étă cestiunea! Ca să pot răspunde nu cu disertațiuni teoretice, cu cari am plictisit destul pe onoratul public, ci cu un fapt palpabil, imi cer permisiunea a expune unele lucruri referitoare la persoana mea.

Sunt aproape cincideci de ani de când, după puterile mele slabe, fac propagandă principiilor ce le proferez în cestiia naționalităților, prin broșuri, articole de ziare, câteva cărți și prin discursuri parlamentare și, fără a fi nemodest, pot dice, că acele principii nu sunt cu totul necunoscute, căci din când în când tot se face amintire de ele. Scurtul resumat al părerilor mele este, că în tóte referențele vieții publice și sociale, nici odată nu e permis a pécătui împotriva justiției. Vorbind mai în detail, trebuie să dăm limbilor naționalităților în viața publică, în birourile oficiale tóată lațitudinea, prin care nu se stingheresc meritul regulat al regimului public. Trebuie să îngăduim teren liber, pentru-că ori cine să ajungă prin limba sa la isvórele culturale. Maghiarisarea generală este o utoziie, pe care gonindu-o zădărnice, ne punem în risc interesele cele mai importante ale statului.

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Stele variabile.

9 Septembrie 1905.

Erau 2 ore 15 minute după miezul nopții. Fără de a avé gânduri multe, supărări mari ori mărunt, mi-se intrerupse somnul pe nevrute și nesimțite.

Pe feréstră zăresc ceriul instelat și ies afară.

Atmosfera clară, firmamentul de o senitătate cum de mult nu l'am vedut. Luna a apus. Frumósa Lună de aséră, care 'n virtutea rațelor sale feerice va fi fost martoră la multe sópte tainice, la gingașe sópte, cari până 'n faptul zilei în mare parte se vor fi dat uitării... »Eternitatea« amoresaților muritori cam atăta ține...

Jur-impresur și până departe liniștea dulce dominéză încă închițând pretutindenii genele obsite.

*

La răsărit-miațădi se profiléză uriașa constelație a lui Orion. Indată tre-

bue să răsără Sirius. Dela piciorul drept al lui Orion spre apus șerpuesce riul Eridanului, imaginat din o serie de stele, cari se perd sub orizon. Mitologia antică ne spune, că în acest riu a cădut Phaeton, când a cutezat să mănăe caii Sólului. L'au pus pe ceri, ca să mângăe pe Apollo pentru pierderea fiului său. În vecinătate e Balena, a cărei stea miracolă »Mira« abia o zăresc. Urméză Peștele sudic, cu stéua-i splendidă Fomalhaut.

În brăul zodiilor apar gemenii Polux și stéua quadruplă Castor, una din cele mai frumoșe spectacole telescopice de pe tóată întinderea ceriului. Sus în zenit tronéză maiestos Jupiter între Pleiade și Aldebaran. În continuarea liniei se zăresc bine Berbecele cu Triunghiul și Peștii. Căpriorul cu Saturn se apropie de Calea lactee.

Dela zenit spre miață-nopte și răsărit se întorc în jurul stelei nordului Andromeda cu nebuloasa-i tainică (visibilă cu ochiul liber), Cărașul cu Capra, Perseu cu Algol, Pegaz. De-alungul Căii laptelui se înșiră dela nord spre sud Cassiopeia, Lebeda cu crucea, în vecinătate de Vulpea cea vicleană, de Săgeata cea datătoare de

frică și bună îngrijitoare de vulpe, ér mai la margine Lira cu Vega, a cincea în privința strălucirii din tóte cele 19 stele de categoria întâi. În jos de Lebedă e Vulturul cu Altair, la stânga vecin cu Delfinul, și în fine, aproape de orizon Săgetătorul, cu săgéta ațintită spre Scorpie, care nu se mai vede.

...Étă din Balenă se aprinde o stea filantă și sboră ca un vis, lăsând brazdă luminóasă în urma ei. Abia dispăre și-i urméză alta, și cine scie câte i-au precedat dela începutul anului, din luna lui August, ba dela începutul lunii acesteia?

Ceriul e un laboratoriu imens, în care neactivitatea, nemișcarea sunt escluse.

*

Frapante sunt schimbările repentine, dér nu mai puțin miraculoșe sunt și cele îndelungate, schimbări observate la corpurile numite: »Stele variabile.«

În 1669 italianul Montanari a observat, că β Persei seu Algol își schimbă periodic lumina. După Goodricke, stéua acēsta în decurs de 2 zile 11 ore 33 minute e de categoria a doua. Apoi începe să-și piérdă din lucire și în 4 ore 37 mi-

nute se reduce la categoria a patra. În fasa din urmă persistă 5—6 minute și în 4 ore 37 minute crosce la categoria a doua din care după 2 zile 11 ore 33 minute își începe din nou scăderea și creșterea luminóasă periodică.

Schimbări regulate analoge s'au constatată încă la 10 stele, din care motiv tóte acēste se claséză la tipul Algol.

Sub raportul observației stelelor β -variabile, englezul Goodricke a fost în deosebi norocos. În 1784 esaminând β Lyrae în apropiere de Vega, a constatat, că acest astru: în 3 zile 3 ore 18 minute crosce de la categoria 4.5 la 3.4; în 3 zile 5 ore 48 m. scade dela 3.4 la 3.9; în 3 zile 2 ore 54 minute crosce la 3.4 pentru-că în 3 zile 3 ore 48 minute se scádă la 4.5 de unde i-se încep din nou fazele precedente.

Variații analoge s'au constatată la 11 stele, cari se claséză la tipul β Lyrae.

Sunt însă și stele cu variații neregulate, adecă neuniforme.

Cea mai vestită e stéua Omikron din Balenă, numită pe latinesce »Mira Celi«. adecă »Minunea Balenei«. Astrul acēsta crosce, până la categoria a doua strălu-

Cam acestea erau părerile, cari s'au cristalisat sub sistemul absolutist, din dispozițiile pe cât de calme, pe atât de elevate, ce erau atunci în vigore și cari s'au concretizat în legea naționalităților de la 1868. Modestul meu instrument a scârțâit și el în orchestra aceea, în care un baron Iosif Eötvös și un Francisc Deak cântau prima violă.

Dispozițiile de la 1868, vai, n'au ținut mult. Alături de buruiana îngâmfării și grândomaniei, ce a prins să crească pe la începutul erei dualiste și-a ridicat capul din ce în ce mai mult șovinismul, și legea naționalităților a devenit cu încetul o lege pe hârtie. Au început apoi să se înființeze societăți așa numite culturale, în cari se manifesta în mod pregnant ideea maghiarisării generale. Împotriva acestora, după ce mai înainte combătusem pe față legea lui Trefort despre instrucția primară, m'am pronunțat în două broșuri mai mari, și la 1886 am luat cuvântul în cameră. Urmarea a fost, că desavuat de însuși partidul meu, am eșit din sinul lui, și presa intrăgă, cum se dice, m'a tîrît prin toate noroieile (levert a sârga földig). M'am recules eu, cum m'am recules, și în două lucrări independente mi-am dat din nou expresiune părerilor mele neschimbate. Am isbutit din când în când a me pronunța și prin diare, chiar și anul trecut, când am combătut proiectul lui Berzevizy despre instrucția primară, însă cu durere trebuie să constat, că acum în timpul cel mai recent, când din incidentul organizării rezistenței naționale cestiunea naționalităților s'a impus din nou în toată gravitatea ei acută, spre gloria mai mare a libertății de presă am fost expulsat din diaristică.

Din descrierea succintă a Golgotei mele politice, înainte de toate s'ar pute concluda, că mișcarea așa numitului șovinism maghiar merge crescendo, și că acela, care își complacă în a-se pune de a curmezișul în drumul lui, în cazul cel mai favorabil nu este, decât un gârgăun exotic (csodabogár), *desperatarum causarum advocatus*, și cestiunea naționalităților *res judicata*. Eu însă cu toate acestea susțin, cu încăpăținare decât vreți, și cu întreaga mea convingere, că *totă mișcarea șovinistă nu este decât la suprafață, și îndată ce lucrurile vor ajunge la frângerea pâinei, îndată ce sârteza patriei va deveni odată în adevăr serioasă, șovinismul nu se va concretiza în acțiune corăspunzătoare.*

Eu alta ceva nu pot să invoc, însă decât concepția susținută de mine a cestiunii naționalităților este considerată atât de mult ca *res judicata*, cum se face, că nu s'a dat de mult uitării toată afacerea, împreună cu acela, care n'a încetat a o stîrni, și care în virtutea importanței sale personale nu putea avea pretenția, să țină cauza la suprafață? Cum se face, că neconținut și din ce în ce mai frecvent mă întîlnesc cu omeni, și încă din contingentul smântânei inteligenței politice,

cari — firesce între patru ochi — îmi dic, și încă nu cum se dice când vrei să scapi de o persoană sau lucru importun, ci căutând anume privilegiul și cu glasul cald al confesiunii (beismerés): *Tu ai dreptate!*

De ce a făcut o impresie durabilă și a rămas nerefutată tesa pe care am stabilit-o așa, încât este imposibil să o combată cineva, anume că este o absurditate și o așezare a cestiunii maghiare între două pietri de móră a te lupta în două fronturi pe deoparte cu Viena și pe de alta cu naționalitățile? *In foro conscientiae*, deocamdată verbal, adevărat că numai între patru ochi, așa se manifestă concepția corectă. Între șese ochi deja sub presiunea frazelor pătimașe ale șovinismului și-se impune tăcere și se manifestă orgiile acelei concepții în cestiunea naționalităților, care dice, că aici n'are loc argumentația și că termometrul patriotismului nu poate să fie, decât virtuozitatea în injurătură. Și totuși nu este exclus, că tocmai exagerările și absurditățile acestea să determine momentul unei conversiuni, și ceea-ce a rămas viu în fundul sufletelor, își va valora drepturile împotriva gălăgiei orbe convenționale.

După aceste premise, cari se țin de obiect, voi aborda direct cestiunea, ce am pus-o, anume, care ar fi prețul pentru care am pute obține în apărarea națională sprijinul naționalităților?

(Va urma.)

Diare coalitioniste despre broșura d-lui Mocsary.

Două diare fruntașe coalitioniste s'au îndurat să ia notă despre broșura d-lui Lud. Mocsary, al cărei conținut îl dăm și noi în traducere fidelă din limba maghiară.

„Budapesti Hirlap“ (nr. dela 30 Septembrie), organ al lui Apponyi, dice între altele: »Cetind broșura, nu ne mirăm că foile independente n'au nevoie de ideile lui Mocsary. Mocsary propune coalitiei să abandoneze negreșit limba de comandă respective cu condiția, ca nici regele să nu pună condițiuni guvernului coalitionist. Mocsary mai cere, ca după-ace va ajunge la guvern (coalitia) scopul și devisa mării acțiunii politice în parlament și afară în țără să fie uniunea personală, armata independentă maghiară. Urmarea ar fi spargerea coalitiei, exodul 67-iștilor. Mocsary cu »ideile lui« ar împrăscia coalitia, ar omori partidul independist în timp de 24 de ore, n'ar mai fi nici coalitie, nici majoritate, nici partid guvernamental, din contră ar salta de bucurie asupra acestor schimbări toți omenii vechiului sistem, cari ați sunt deprimați. Ba Mocsary mai propune ca încă acum, neamănat, să fie dat afară din majoritate ultrașovinistul Banffy. Din potrivă să se caute printre naționalități trupe auxiliare, adevărat să se eșecute legea de naționalitate de la 1868 și să se desavueze proiectul de lege

Berzeviczyan, care atêrnă ca sabia lui Damocles. Aceste sunt »ideile« bărbatului, care din norocire a dispărut la timp de pe terenul vieții publice și numai regreta putem, că energia intelectuală și culturală care negreșit se află în acest Don Chișot al cestiunii naționalităților, și-o cheltuește în mod atât de zadarnic. Dêu, acele idei, cărora li-s'a dat viață în această broșură, nu valorază mult.

Altfel scrie despre broșura d-lui Mocsary »Budapest«, organul lui Francisc Kossuth. Êtă ce dice acest diar: »Sub titlul Crisa—Politică de comandă — Cestiunea naționalităților, Ludovic Mocsary, presidentul de odinioară al partidului independist și 48-ist a scris o broșură, care atîd în virtutea însemnătății personale a autorului, cât și a conținutului serios și actual al broșurei, merită a ne ocupa mai pe larg cu ea.

»Budapest« schițeză apoi pe aprôpe două colone conținutul broșurei, relevând mai ales părțile în cari autorul se ocupă de cestiunea naționalităților și de naționalități în genere în actuala situațiune politică. Diarul lui Kossuth încheie prin reproducerea ultimului pasagi al broșurei, despre care dice, că »e pretioasă, instructivă și cuprinde multe adevăruri«.

SCIRILE DILEI.

— 3 Octomvrie n.

Intoleranță. Nici înmormântările nu le respectază șovinismul. Decă ne móre un bărbat, care s'a distins în viață prin activitate pacinică, și în tinerete a știut să lupte pentru idealurile neamului — nu putem să-l apreciem nici în fața mormântului, fără ca să se supere câte un șovinist. Un anonim din Abrud scriind în »E-k« despre înmormântarea regretatului Matei Nicolă, se năpustese asupra părintelui Simu și a d-lui Dr. Laurențiu Pop, pentru-că în discursurile lor funebre au prezentat tinerime pe repausatul ca model vrednic de imitat. Nu i-a plăcut anonimului nici cununa de stejar și panglica tricoloră cu inscripția: »Tribunului — tinerimea din munți« — Inscripția firesc adaugă corespondentul diarului maghiar, »nu era în limba maghiară... Nu cumva s'a smintit ceva în glăvățina șovinistului corespondent?..

Alegerea de deputat din Herman. Diarul maghiar local »Br. Lapok« aduce șcirea, că pentru mandatul vacant din Herman s'au anunțat doi candidați: d-l Emil Neugeboren, redactorul diarului săsesc sibiian »Sieb. D. Tagblatt« și Wilhelm Paul președintele cmerei din loc. Aceeași fôie face următoarea observare: »Decă concetățenii noștri sași nu recunosc, că a sosit timpul ca într'un cerc electoral să fie ales un candidat maghiar, atunci noi primim cu cea mai mare simpatie pe ori-care din acești doi candidați«.

Telegrama Țarului către Witte. Din Petersburg se telegrafiază: »Agenția Westnik« vestese, că împăratul a trimis în ziua de 29 Septembrie, următoarea telegramă lui Witte: »Felicit pentru înapoierea dv. din Washington, după-ace ați îndeplinit într'un mod strălucit mandatul meu de cea mai mare importanță pentru Stat, vă invit a veni de a mă vedea Vineri pe yachtul »Etoile Polaire«, la Bjoerkoes, unde yachtul »Strella« va fi pus la dispoziția d-v.

Yachtul »Strella« a sosit la Bjoerkoes în ziua de 29 Septembrie, ôrele 4 jum. după amiază, pe când Țarul și Țarina erau pe cîstă. La ôrele 6 jum. sêra, împăratul s'a înapoiat pe bordul yachtului »Etoile Polaire« și a trimis îndată o luntre pentru d-l Witte, care a fost primit și a prezentat raportul său. Împăratul a acordat lui Witte titlul de Comite și a bătut în sănătate sa în timpul prânzului. Witte a fost apoi invitat la dejunul imperial pentru a doua și în urmă a plecat la Petersburg pe bordul yachtului »Strella.«

Tineri croați în Budapesta. Duminecă dimineța au sosit la Budapesta 20 tineri croați, membri ai reuniunii de sport din Agram, între cari mai mulți universitari. Spre întâmpinarea lor au eșit la gară cam 1000 studenți maghiari, primind pe croați cu strigări de »êljen«.

Școlare. D-l Alexie Kunz, directorul suprem al districtului școlar al Clușului, a fost numit inspector al școlilor secundare române din Brașov și Brad pe anul școlar 1905/906.

Voluntari Sași și Români. »Sieb. D. Tgbllt« aduce șcirea, că în Oraștie s'au prezentat în ziua de 25 l. c. n. 600 recruți români și sași pentru serviciul militar. Cu acești 600 recruți contingentul anual este acoperit. Faptul acesta, — dice »S. D. T.« — face senzație.

Logodnă. D-l Dr. Iulian Pop s'a logodit cu d-sôra Veturia P. Petran. Bistrița 21 Sept. n. 1905.

Intîmpinare. În nr. 197 al fôiei noastre s'a publicat o corespondență sub titlul »Căciulire fără roste, subscrisă »Peregri-nus«, în care se afirma despre părintele Ioan Mera (corespondentul nu-i spunea numele întreg, ci numai litera inițială), că luând parte la masa, ce s'a dat la casele d-lui Aug. Dobreanu în onôrea deputatului Sümegi Vilmos, a ținut un toast în care părintele I. M. se fi dis, că își »ține de datorie părintescă a-și cresce turma încredintată păstoririi sale în spirit național maghiar, și o închină sub protecția steagului ce-l pîrtă desamintitul deputat. Față cu această afirmare a autorului corespondenței, părintele Mera ne trimite o intîmpinare, în care declară, că dînsul a participat, ce e drept, la cina dată de d-l Dobreanu în onôrea amintitului deputat. N'a putut, din mai multe motive, să refuze invitarea d-lui Dobreanu, care e curatorul bisericeii gr. cat. din Tulgheș, a făcut un ofert nobil pentru această biserică și peste tot e unul din fruntașii vrednici ai credincioșilor din comună. Afirmarea corespondentului, că ar fi pronunțat cuvintele amintite în toastul ce l'a ridicat pentru numitul deputat, este, dice părintele I. M., »o sfruntare rustică a adevărului«. Dînsul a reflectat la datorința deputatului de »a ajuta în cas de lipsă și poporul nostru, pe care conducătorii lui îl învață să-și pricîpă datorințele civile«. Frasa despre »crescerea turmei în spirit național maghiar« este o invenție a autorului corespondenței.

Un consul grec compromis. Din Belgrad se anunță, că în Salonic a fost arestată o grecică, care servea ca mijlocitoare între bandele grecesci din Macedonia și între consulul grec din Salonic. În posesiunea acestei femei s'au găsit scrisori foarte compromițătoare pentru consulul grec.

Teatru german. Lună sêra trupa lui Bauer a pus în scenă ca novitate (regisor Kunst) comedia »Mauerblümchen« de Blumentals și Kadelburg. O domnișôră sêracă se împrietenește cu gîndul că va rămâne nemăritată. Cine s'o ia? Zestre n'are. Este una dintre acele fete, cari ca și florile ce cresc pe zid, nu ademenesc pe nimeni să le culgă. Ea solicită un post în contoarul unui fabricant burlac. Acestuia, de și bătrân, i-se aprind călcăiele și umbra serioasă se o ia de nevastă. Fata însă iubesc pe nepotul șefului și este iubită. De aici numeroase încercături, cari se sfîrșesc toate bine. Iubirea tinerilor triumfază. Unchiul renunță și se resignază luând însuși rolul »floricelii de pe zid«. Comedia bine alcătuită a fost jucată cu vervă și publicul a ris din inimă toată sêra. S'au distins: L. Stärk, Camilla Richter, Karl Günther și Luise Kunst. Dintre puterile nouă s'a afirmat bine d-sôra Iosefina Rossi și d-sôra Scherer, care a înlocuit pe Gusti Richter. Rolul lui Spangenbach l'a jucat însuși directorul Bauer cu o distincție naturală. Aplause au fost multe. Teatru nu tocmai plin. Astăzi o altă novitate: »Maskerade« comedie de L. Fulda, și mîne, Mercuri, opereta lui Strauss »Die Fledermaus«. Începutul la ôrele 8.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 3 Octomvrie. Miniștrii Fejervary, Kristoffy și Lanyi au sosit în Viena și au fost primiți ați în audiența de Maj. Sa.

Conferența partidului liberal a primit propunerea lui Tisza, după care, decă este adevărat că Goluchowsky și Gautsch s'au amestecat în afacerile ungare asupra, acestui lucru se exprimă desaprobari. Partidul exprimă adâncile sale regrete asupra declarațiilor Monarchului, cari nu par acoperite prin responsabilitatea nici unui consilier. Partidul nu află necesară schimbarea §-lui 12 din legea dela 1867.

Brünn, 3 Octomvrie. Eri s'au re-peșit excesele. Trupele au restabilit ordinea.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil: Traian H. Pop.

cînd ca stelele cele mai frumoase ale Carului mare. În decurs de două săptămîni o pôte vedea ori-cine. Apoi pe nesimțite începe a-și pierde din splendore, scădînd până la categoria a 5-a, când abia mai pôte fi observată de ochiul liber și aprôpe neobservabilă rămîne 5 luni de zile în capêt. Atunci êrăși începe a cresce și în decurs de trei luni ajunge la categoria a doua. — Variațiile aceste neregulate revin la 331 zile.

Neîndoios, că din toate stelele variabile »Mira Ceti« e cea mai pronunțată, e cea mai ușor de observat și e cunoscută de la începutul evului nou, va să dică aprôpe de 400 ani.

Stele cu variații analoge s'au înregistrat aprôpe la 200.

Ore ce pôte fi causa variațiilor?

E probabil, că schimbările luminose le produc planeții întunecați, ce-și fac parcurul în jurul stelei centrale, acoperind periodic o parte din ea.

Profesorii Vogel și Scheiner de la Observatorul din Potsdam au demonstrat în 1889, că Algol 1 și 10 ore înainte de minimul său luminos se depărtază de Pământ și apoi tot în atât timp se apropie.

Din faptul acesta și din perioada variației luminoase s'a determinat prin calcul: diametrul stelei primare = 2510000 klm. » secundare = 1960000 » distanța lor centrală = 5190000 »

Stêua primară își parcurge calea cu viteză de 42 chm., cea secundară cu 89 chm., pe secundă. Massa stelei principale face 4/9 a Sôrelui nostru; a celui secundar 2/9.

Causă analogă a constatat astronomul american Pickering pentru variabila β Lyrae.

În 1785 Goodricke a observat că S Cephei, în apropierea stelei polare, e stea variabilă, mai târziu, prin 1840, Argelander esaminându-o minușios, i-a constatat durata variațiilor în 5 zile 8 ôre 47 minute și 40 secunde, și strălucirea cea mai viuă la 1 și 14 ôre 36 minute după minimum. Belopolsky a esaminat stêua la spectroscop constatînd, că e stea duplă. Timpul revoluției coincide cu perioada variațiilor luminei.

Septembrie 1905.

Gavr. Todica.

Banca Națională a României.

Situațiune sumară.

1904		1905	
11 Septemv.		3 Septemv.	10 Septemv.
A c t i v			
94.507,659	66690659 Reser. metal. aur 79266254	109.758,664	111.626,254
3.095,203	27817000 " Trate aur 32360000	1.786,376	1.675,542
60.831,894	Argint și diverse monede	53.217,065	54.462,412
9.637,360	Portofoliu Român și străin.	24.739,219	24.379,999
11.999,940	*Impr. pe efecte publice . 5394700	11.999,666	11.999,666
13.690,260	" " " in cont-corent 18985299	15.153,610	15.153,610
1.724,046	Fonduri publice	2.930,477	2.930,477
5.574,832	Efectele fondului de rezervă	5.744,164	5.744,164
588,527	Efect. fond. de amort. imob. și mater.	587,209	587,547
309,120	Imobile	317,463	325,033
81.222,224	Mobilier și Mașini de imprimerie	86.827,990	83.207,490
16.212,642	Cheltueli de administrație	—	455,924
17.276,776	Depozite libere	55.497,467	50.345,698
316.670,483	Conturi-corente	365.559,350	362.893,816
	Conturi de valori		
P a s i v			
12.000 000	Capital	12.000,000	12.000,000
18 523,634	Fond de rezervă	19.878,642	19.878,642
2 832,428	Fondul amortis. imob. și materialului	3.016,596	3.016,596
200.207,940	Bilete de bancă în circulație	236.641,770	242.655,950
1.461,065	Profituri și Perderi	1.560,783	1.560,783
423,192	Dobânzi și beneficii diverse	523,049	574,355
81.222,224	Depozite de retras	83.827,990	83.207,490
—	Conturi corente	8.110,520	—
316.670 483	* Scont 5% Dobânzi 6%.	365.559,350	362.893 816

Cursul la bursa din Viena.

Din 29 Septemvrie n. 1905.

Renta ung. de aur 4%	115 20	Renta de aur austr. 4%	119.40
Renta de corone ung. 4%	96 30	Renta de corone austr. 4%	100.20
Impr. căil. fer. ung. în aur 3 1/2%	87 15	Bonuri rurale ungare 3 1/2%	92.20
Impr. căil. fer. ung. în argint 4%	96 20	Losuri din 1860	160.25
Bonuri rurale croate-slavone	96 95	Acții de-ale Băncii austro-ungară	16.42
Impr. ung. cu premii	219.75	Acții de-ale Băncii ung. de credit	781.—
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin	166.25	Acții de-ale Băncii austr. de credit	681.25
Renta de hârtie austr. 4 2/10	100.30	Napoleonori	19.10
Renta de argint austr. 4 2/10	100.25	Mărci imperiale germane	117.37 1/2
		London vista	239.82 1/2
		Paris vista	95.30
		Note italiene	95.45

Mare asortiment.

Gratis!

Gratis!

Mai de giaba

fără nici o plată pe d'asupra capătă un tablou executat senzațional în mărime naturală. După ori și care fotografie cine cumpără în valoare de 20 cor.: Sticlărie, Porcelan, Lampe, Oglindă, Tablouri, etc. la

Mihály A.,

Magazin de Sticlărie, Porcelan, Lampe, Oglindă etc.

Târgul Straclor.

6—24, 1849.

Mare asortiment.

AVIS!

Suberisul am onorea a face cunoscut On. public și în deosebi episcopilor bisericesci, că **am deschis în Brașov (la 2 Porumbi)**

Strada Neagră nr. 3 (3 Felső-Villa-utca 3)

O fabrică de luminări de ceară curată și parafină sub firma

IOAN PETEU.

Prima fabrică de luminări de ceară și parafină din Ardeal.

Și sunt în plăcuta poziție de a executa tot-felul de luminări în toate formatele, precum și aurite, ér comanda le voui executa prompt și cu prețuri foarte convenabile.

6—90, 1858.

Copiilor precum și adulților un neprețibil dar dumnezeesc!

Izvorul „GLORIA” de Arkos

în fer și lithiu-hydrocarbonic foarte bogată apă minerală medicinală

de un efect miraculos, necauzând iritațiuni de sânge și unflături la stomac, ca cele mai multe ape minerale pré concentrate în acid carbonic liber și în săruri mineralice.

(Autorisată ca apă medicinală prin decret ministerial intern Nr. 401—1905).

Apa minerală „Gloria” este un remediu de cură foarte prețios, care stărnesc pofta de mâncare și înlesnește mistuirea de minune, promovă secrețiunea udului și acréla udului, în mod frappant și influențează membrele flegmatice ale organelor respirătoare, circulațiunea sângelui și activitatea nervilor într'un mod surprinzător.

Tot așa și pentru copii în ori-ce etate este apa minerală „Gloria” deosebit de bună și foarte prețioasă, dorită instinctiv de dinșii, care favorizează sănătății lor în modul cel mai imbucurător.

Béut cu Șampanie, cu vin séu cu bere, apa „GLORIA” va paralisa efectul amețitor ale acestor béuturi mai ales asupra creierilor și a nervilor de multe ori foarte vătămător, sub ori ce împrejurare.

Pe baza unui studiu foarte minuțios mă simt deci obligat a publica, că ori și cine cătră sine, părinții însă și cătră copii lor vor comite mai mult ca o neglijență, decât n'ar încerca efectul minunat al acestei naturală și într'adevăr binecuvântată apă minerală, care se manipulează la izvor, — pe cât stă în putința omenescă — cu cea mai deosebită severitate.

Deposit propriu în Brașov, Str. aței nr. 6,

(vis-à-vis de SCHWARZBURG),

unde se află cu schimbarea sticlelor:

o sticlă de un litru apa minerală „Gloria” pentru 20 filleri,

” ” ” 1/2 ” ” ” ” ” 14 ”

Josef György,

administrațiunea izvorului „Gloria” de Arkos.

50—0

„Gazeta Transilvaniei” cu numărul à 10 fil. se vinde la zaraful Dumitru Pop, la tu-tungeria de pe parcul Rudolf

Cel mai mare magazin de haine gata pentru bărbați și dame al lui

N. P. GOLDMANN Brașov

Confecțiuni de bărbați

Târgul Inului 31—33 în palatul lui Czell.

Fondată la 1892.

Confecțiuni de Dame

Târgul Inului Nr. 28.

În sezonul de primăvară am dovedit On. public, că în piața locală am fost cel mai ieftin și am fost superior ori cărei concurențe!

Pentru că de când există prăvălia mea, mi-am procurat depositul meu de haine tot-deuna cu bani gata.

De ce? haine bune, durabile pentru școlari,

cu garanție de un an, veritabile, originale indigene de Zsolna și Gács numai la mine se pot afla.

Haine gata după modă, pentru bărbați și copii, precum și Paltone de toamnă și iarnă, înlocuiesc cu desăvârșire hainele de comandă, de-ore-ce se confecționează sub privighierea mea personală, după croiala cea mai modernă, din stoffe curate de lână, cu accesorii de cele mai durabile.

În depositul meu se află pentru agronomi, neguțatori Surtuce veritabile din piele de capră Danesă cu căptușală de blană și ștofă, Raglane, Derbi, de vânat, Paltone preotești. — Ou deosebire mare deposit în Blane de călătorie și pentru oraș. Costume de patinat și deosebit Surtuce de patinat cu căptușeli din ștofă și blană.

Cel mai mare deposit în haine pentru Dame și Domnișore.

Alegere colosală din fie-care specie și prețuri ieftine surprinzătoare.

Rogându-mă de sprijinul Onor. public, sunt cu totă stima

N. P. GOLDMANN, Brașov, Târgul Inului 28 (palatul Czell).